

■ CURTAS ISTORGIAS DAVART LA DEMOCRAZIA (7)

Dapli dretgs politics per giuvenis ed esters?

DA CORINA CASANOVA,
CHANCELIERA FEDERALA

Ditg valeva en Svizra il dretg da votar e d'eleger a partir d'ina vegliadetgna da 20 onns. L'onn 1991 ha il suveran concedì ils dretgs politics cumplains sin plaun federal er a las persunas da 18 e 19 onns. Cun quai n'è dentant betg anc liquidada la dumonda tgi che dastga cundecider en dumondas politics en Svizra. Anzi, il dretg da votar e d'eleger a partir d'ina vegliadetgna da 16 onns ed ils dretgs politics per persunas estras èn oz en discussiun.

Sco unic chantun ha introducì fin uss il chantun Glaruna il dretg da votar e d'eleger a partir da 16 onns. Plitgunsch sorprendentamain ha il cumin approvà l'onn 2007 ina proposta da la giuventetgna socialista (Giuso) da laschar cundecider las persunas da 16 e da 17 onns davart projects communalis e chantunals. La regenza da Glaruna ha vulì far concessiuns a la Giuso ed admetter il dretg d'eleger e da votar als giuvenils, dentant betg l'elegibladad en las autoritads. La regenza ha argumentà che quai pussibileschia als giuvenils interessads da far plaunsieu experimentsch cun ils process politics e da gidar a concepir lur futur. Il parlament n'ha dentant vulì savair na-

gut da questa limitaziun, ed uschia è la proposta vegnida suttamessa al cumin senza cuntraproposta. Auters chantuns han refusà cleramain d'introducì il dretg da votar e d'eleger per giuvenils a partir da 16 onns. Il chantun Basilea-Citad ha refusà quai en favrer 2009 cun 72 pertschient vuschs encunter, il chantun Uri en matg 2009 cun 79 pertschient ed il chantun Berna en november 2009 cun 75 pertschient vuschs cuntrarias.

En tsherts chantuns pon cundecider er persunas estras

La Svizra romanda ha lina rolla da pionier en connex cun ils dretgs politics per la populaziun estra residenta. Il pli lunsch van ils chantuns Neuchâtel e Giura che concedan a persunas estras residentas il dretg da votar ed il dretg d'eleger activ e passiv sin plaun chantunal e sin plaun communal. Ils chantuns Genevra, Vad e Fri-

burg pussibileschan als esters la cundecisiun en chaussas communalas. En la Svizra tudestga han il chantun Turgovia e la citad da Son Gagl introducì in cussegl da persunas estras. A Son Gagl po quel inoltrar propostas al parlament da la citad cun il dretg che quellas vegnan tractadas entaifer in tshert termin. Ad Appenzell Dador pon persunas estras cundecider en trais da 20 vischnancas, en il Grischun en 12 da 186. In onn e mez suenter il «na» al dretg da votar e d'eleger per giuvenils a partir da 16 onns ha il chantun Basilea-Citad refusà – en moda anc pli clera – er il dretg da votar e d'eleger per persunas estras. A Berna ha la medema fin d'emna da votaziun fatg naufragi l'emprova da conceder il dretg da cundecider a persunas estras en dumondas communalas.

La concessiun dals dretgs politics a persunas estras en chaussas communalas è in dals criteris per il piazzament en il ranking internaziunal da las democrazias. Suenter questas contribuziuns davart ils dretgs politics ans dedigain nus en las proximas ad intginas episodas da l'istorgia dal stadi federal. Autras istorgias e la pussaivladad da commentar ellas datti sin mes blog en l'internet sut www.bk.admin.ch/chanceliera.